

Урок № 5

Пісні Марусі Чурай.
Легендарна поетеса з Полтави.
Трагічна історія її життя.
«Засвіт встали козаченьки»

Не залишилося документів, які підтверджували б, що Маруся справді жила, але є чимало легенд про цю дівчину та про її нещасливе кохання.

Гордій Чурай (батько) чесний і принциповий. Не витримавши знуцань шляхтича, розквитався із кривдником. Після того подався на Січ. В одній із битв потрапив у полон і був після жорстоких катувань привселюдно страчений у Варшаві.

Марусі Чурай приписують авторство понад 20 пісень.

Дівчина володіла даром не тільки співати, а й творити пісні: і тексти, і мелодії.

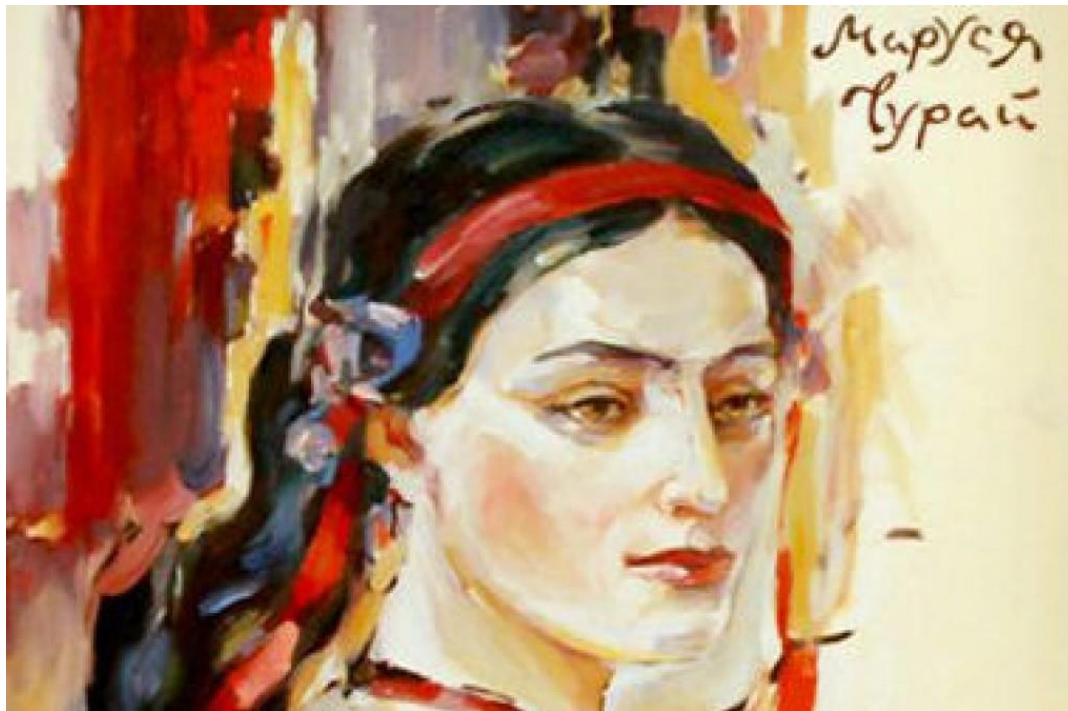
*Марина
Гордіївна
Чурай
(дівчина з
легенди,
українська
Сафо)*

«Маруся була справжня красуня: дрібненька, струнка, як струна, з привітним виразом ласкавого, матового кольору, засмаглою личкою, на якому виступав рум'янець, з карими очима під густими бровами і довгими віями... Голівку дівчини покривало розкішне, чорне, як смола, волосся, заплетене ззаду в густу широку косу до колін», – так описував зовнішність Марусі фольклорист Олександр Шклярєвський.

Прочитай пісню «Засвіт встали козаченьки»
(с. 24 підручника) або прослухай твір за
покликанням:

<https://www.youtube.com/watch?v=D9YfU8yFh1I>

Дивись (додатково):

<https://www.youtube.com/watch?v=4SnLmYgulJM>

ЗАСВІТ ВСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ

Засвіт встали козаченьки
В похід опівночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі.
Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач, не журися,
А за свого миленького
Богу помолися.
Світить місяць над горою,
А сонця немає.
Мати сина в доріженьку
Слізно проводить:
– Іди, іди, мій синочку,
Та й не забаряйся,
За чотири неділеньки
Додому вертайся!
– Ой рад би я, матусенько,
Скоріше вернуться,
Та щось кінь мій вороненький
В воротах спіткнувся!

Ой Бог знає, коли вернусь,
В якую годину.
Прийми ж мою Марусеньку,
Як рідну дитину!
Прийми ж її, матусенько,
Бо все в Божій волі,
Бо хто знає, чи жив вернусь,
Чи ляжу у полі.
– Яка ж бо то, мій синочку,
Година настала,
Щоб чужая дитинонька
За рідную стала?
Ой рада б я Марусеньку
За рідну прийняти,
Та чи буде ж вона мене,
Сину, шанувати?
– Ой не плачте, не журітесь,
В тугу не вдавайтесь:
Заграв мій кінь вороненький –
Назад сподівайтесь!

Зроби ідейно-художній аналіз пісні «Засвіт встали козаченьки»

ТЕМА

ІДЕЯ

**Р
І
Д**

ХУДОЖНІ ЗАСОБИ

КОМПОЗИЦІЯ

**ЕКСПОЗИЦІЯ
ЗАВ'ЯЗКА
КУЛЬМІНАЦІЯ
РОЗВ'ЯЗКА**

**Ж
А
Н
Р**

ПЕРЕВІР СЕБЕ

РІД: ЛІРИКА

**НАПИСАНА У ФОРМІ
ДІАЛОГУ**

**ЖАНР:
ЛІРИЧНА ПІСНЯ**

ТЕМА:

зображення походу
козаченьків, розлучення
хлопця з матінкою
й коханою.

ІДЕЯ:

звернення сина до матері,
щоб вона прийняла його
кохану як свою дитину.

ЕКСПОЗИЦІЯ: усі «засвіт встали», бо козак вирушає в похід.

ЗАВ'ЯЗКА: мати просить сина повернутися «через чотири
неділеньки», говорить про недобрі передчуття.

КУЛЬМІНАЦІЯ: козак просить матір прийняти Марусю як
доньку, мати журиться.

РОЗВ'ЯЗКА: козак поїхав.

ЗВЕРТАННЯ: «не плач, Марусенько», «Іди, іди, мій синочку», «Ой рад би я, матусенько», «Яка ж бо то, мій синочку»

ПОВТОР: «Не плач, не плач, Марусенько, Не плач, не журися»

ПАРАЛЕЛІЗМ: «Світить місяць над горою, А сонця немає. Мати сина в доріженьку Слізно проводить»

ЕПІТЕТИ: «ясні очі», «кінь мій вороненький»

РИТОРИЧНИЙ ОКЛИК: «За чотири неділеньки Додому вертайся!»

МЕТАФОРИ: «година настала», «ляжу у полі», «кінь спіткнувся»

РИТОРИЧНЕ ПИТАННЯ: «Яка ж бо то, мій синочку, година настала, Щоб чужая дитиночка за рідную стала?»

ПОРІВНЯННЯ: «Марусеньку, як рідну дитину»

ХУДОЖНІ ЗАСОБИ

Розташуй події твору в хронологічній послідовності (так, як вони розташовані в пісні)

1 — Яка ж бо то, мій синочку, Година настала, Щоб чужая дитинонька За рідную стала?

2 Ой Бог знає, коли вернись, В яку годину. Прийми ж мою Марусеньку, Як рідну дитину.

3 Прийми ж її, матусенько, Бо все в Божій волі, Бо хто знає, чи жив вернись, Чи ляжу у полі.

4 Засвіт встали козаченьки В похід з опівночі, Заплакала Марусенька Свої ясні очі.

5 Світить місяць над горою, Та сонця немає, Мати сина в доріженьку Слізно проводить:

6 Не плач, не плач, Марусенько, Не плач, не журися А за свого миленького Богу помолися.

7 — Ой не плачте, не журітесь, В тугу не вдавайтесь: Заграв мій кінь вороненький — Назад сподівайтесь!

8 — Іди, іди, мій синочку, Та й не забаряйся, За чотири неділеньки Додому вертайся!

9 Ой рада б я Марусеньку За рідну прийняти, Та чи буде ж вона мене, Сину, шанувати?

10 — Ой рад би я, матусенько, Скоріше вернуться, Та щось кінь мій вороненький В воротах спіткнувся.

Активация Wi
Чтобы активирова

Для виконання завдання переходь за покликанням:

<https://learningapps.org/display?v=ph08anhv322>

Домашнє завдання

Вивчи напам'ять пісню

Марусі Чурай

«Засвіт встали козаченьки»

